

2003. november - **Jubileumi beszélgetés dr. Schneider Ildikó igazgatónővel**

– Kinek a nevéhez fűződik az Erdészeti Múzeum alapításának ötlete?

– A múzeum eredete nagyon régre, a tanintézet alapításának idejére nyúlik vissza. Az 1808-ban kinevezett első professzor, Wilcens Henrik Dávid már benyújtott egy kérvényt, hogy demonstrációs eszközöket szerezhessenek be az új erdészeti tanintézet számára. Hogy ez sikerrel járt-e arra vonatkozóan nem találtunk adatokat. Ám a második professzor, Feistmantel Rudolf, vásároltatott egy tíz darabból álló madárgyűjteményt. Az oktatás folytatásával intenzív gyűjtés kezdődött azért, hogy szemléltető eszközökkel el legyen látva az intézet. Ipari vásárokon és másutt járva kéregették, vásárolták, gyűjtötték az anyagot. Meglepő, hogy 1885-re a Nickel-Szécsi Zsigmond által vezetett Erdőhasználat és Iparműtani Tanszéken Európa legfelszereltebb gyűjteménye volt látható. 1892. júniusában, amikor az új Erdészeti Palotát fölavatták Selmecen, nyolc nagyon értékes gyűjteményt helyeztek el - többek között növénytanit, erdővédelmit, erdőrendezést és erdőbecslést. Ennek a teljes listája megvan. Megjelent az akkori Erdészeti Lapokban, hogy az erdővédelmi gyűjteményben, az összes erdei károsító és a károsított fák is megtalálhatók. A selmeci Akadémia minden országos és világkiállításon részt vett. Az 1900-as párizsi világkiállításon aranyérmet nyertek. Ezen például kiállítottak egy vízmeghajtású fűrészmalom modellt. Nagy sikert értek el 1897-ben a londoni kiállításon is. Minden ilyen alkalommal igyekeztek másoktól begyűjteni bizonyos dolgokat a főiskola részére. Az első erdészeti múzeumot 1885-ben Pió Kornél, a faraktár-kezelő javaslatára állították föl Budapesten, de hét év után pénz hiánya miatt bezárták. Annak az anyaga is - többek között - Selmecre került. Ezek a gyűjtemények tehát Európa-, de mondhatom, hogy világhírűek voltak.

– Jött az első világháború és Trianon.

– A nagyon gyors és kényszerű költözéssel. Minden csomagoló anyagot rekviráltak, ennek ellenére, amit tudtak, - korántsem a teljes gyűjteményt - becsomagolták, bevagoníroztak és következett az otthonkeresés.

Az utazás viszontagságai közepette egy-egy vagon elveszése, kifosztása elkerülhetetlen volt. Végül eldőlt, hogy Sopronba jöhetnek, először a Károly-lak-tanyában telepedtek le, majd másfél év után megkapták a századfordulón épült és akkor éppen kiürült Honvéd Főreáliskola épületeit, ahova végül átköltöztek. Fekete Zoltán 1924-ben nyújtotta be a rektori tanács elé a Magyar Királyi Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola Múzeumának szabálytervezetét. 1932-ben meg is nyitották az egyetemi múzeumot. Ez ugyan szerepel az egyetemi évkönyvben, de, hogy pontosan hol is volt, azt nem sikerült kideríteni.

– Talán még élnek szemtanúk...

– Valahol az egykori üvegház közelében lehetett, amely már szintén nincs meg. Ez pedig a főépülettől balra állt. 1960-ban még láthatók voltak a nyomai. A második világháborúban a gyűjtemény ismét gazdátlanra vált, de a múzeumi szellem tovább élt, és 1954-ben Faller Gusztáv, a bányászok professzora jelentette, hogy megnyitották az egyetemi múzeumot a mostani „rég” kollégium egyik szobájában. Ez rövid ideig volt látogatható, hallgatói felügyelettel. Ezt már megelőzte a döntés, hogy szétszakítják a selmeci karokat

és Miskolcon megalapítják az ottani egyetemet. 1959-ben az utolsó bányamérnök is átvette a

diplomáját Sopronban. A szobát bezárták és megalakult a Bányászati Múzeum.

– Ez itt található a szomszédban.

– Igen. Ott található többek között az Erdőhasználati Tanszék vendégkönyve, amelyben nagyon érdekes beírások olvashatók, valamint a selmeci Erdészeti Palota épületeinek avatási dokumentumai és fotói.

– Mién ott?

– Mert a múzeum egyirányú utca, oda csak bemehetnek a tárgyak, ki semmi nem jöhet. A másolatuk megvan. Az erdészeti múzeum gondolata azonban nem ment feledésbe, ennek a legfőbb őre az Egyetemi Könyvtár volt, amit dr. Hiller István vezetett. Jó partnerre talált dr. Gál János rektor személyében, akivel együtt lobbiztak azért, hogy legyen Sopronban erdészeti múzeum is. Több tárgyalást folytattak az illetékes minisztériumokban, mindig egyetértés volt az ügyben, de pénzt nem adtak hozzá. 1983-ban az erdészeti felsőoktatás 175 éves jubileumát ünnepelték, és ez jó alkalomnak bizonyult arra, hogy az ünnepségre megnyíljon egy múzeum. 1982-ben megkapták a működési engedélyt, a három tárgykör - az erdészet, a faipar és a földmérés - hazai gyűjtésére. Újraindult a gyűjtés és ismét átvizsgálták a tanszékek birtokában lévő

anyagokat. 1983. augusztus 27-én megnyitották a jelenlegi épület udvari része négy helyiségében az állandó kiállítást.

– Most ismét feltehető a kérdés: Kik voltak a múzeum megalapítói?

-A múzeum létrehozásban Mastalir Ernőné erdőmérnök (az Egyetemi Könyvtár főigazgatója), Gyurácz Sándorné faipari mérnök és Kovács Gyula földmérő mérnök, valamint Varga József gépészmérnök szerzett elvülhetetlen érdemeket. 1984. február elsejével dr. Németh András erdőmérnök kollégát nevezték ki a múzeum élére.

– Hogy' folytatódott a gyűjtőmunka?

– Közben folyamatosan gyűjtöttek, a tanszékekről elkérték a már elavult - ám a múzeum számára fölöttébb értékes - szemléltető eszközöket, és a hallgatókat is megkérték a gyűjtésre. Abban az időben, amikor megnyílt a múzeum, ebben az épületben működött a Tanulmányi Erdőgazdaság központja. De mivel megszűnt a levelező képzés az egyetemen, a számukra otthont adó épületet elcserélte az egyetem és az erdőgazdaság. Erről az épületről azt kell tudni - húzza ki magát az Igazgató Asszony -, hogy Győr-Moson-Sopron megye 17 kiemelt műemlékének egyike. Ez azt jelenti, hogy nem idegeníthető el, tehát az 1945-ig tulajdonos Esterházyak nem kaphatják vissza. Továbbá a bejegyzett alapvető funkciója - az, hogy múzeum -, nem változtatható meg.

– Egy műemléképület állandóan tartogat meglepetéseket...

– 1986-ban kezdődött az épület régészeti és műemléki megkutatása. Az állandó kiállításnak tehát újra költöznie kellett, a Szent György utca 14-be, az Erdészeti Technikum udvari tornyának alagsorába. Összezsúfolva egy terembe, de ott is látogatható volt. Közben szomorú dolog történt, mert decemberben - egy nyírségi hivatalos utazáson autóbalesetben - elhunyt dr. Németh András. 1987. január elsejétől kértek föl a közreműködésre, de csak júliusban neveztek ki igazgatónak, mert az egyetemi tanszéken még voltak feladataim. A felújítási munkák jelentős részét tehát már én kísértem figyelemmel. A munkálatokat ötszáz fotóval dokumentáltam. Ma már-tíz év távlatából - ez is értéknek tekinthető. 1992. október közepéig tartott ez az állapot. A felújítás nagyon hosszúra nyúlt, ugyanis találtak I. és IV. századi római falakat, a IX. századból való vörös sáncot, római kori patiot és padlófűtést, középkori hűtővermet, XVI. századi kvéderes falfestményt, kutat és sok mást. A költségnövekedést tovább súlyosbította az

időközben bevezetett áfa is.

– Mióta látható a jelenlegi tárlat?

- A mostani állandó kiállítás 1993. november 13-án, 11 órakor nyílt meg. 150 m² alapterületen, tematikus kiállítás két méter belmagasságig, e fölött a szakmákhoz tartozó tárgyi anyaggal. Az épület elkészülte előtt az egyetem felkérte dr. Oroszi Sándor és Korek Károly erdőmérnök urakat, hogy készítsék el a múzeum forgatókönyvét. Ez el is készült, több mint 400 m-re. A tanszékekkel is egyeztettük a terveket, amiben mindenki kevésnek találta a neki jutó területet. A végleges, csökkentett területre a forgatókönyvet magam készítettem el. Ebben bemutatjuk az erdészet történetét, az oktatás történetét, a mi tradicionális egyetemünkön rendkívül fontos diákhagyományokat, a földmérés történetét, az erdőtelepítést, a fa használatot, a közelítést, szállítást és a fafeldolgozást. Mindez természetesen csak kedvcsinálónak elegendő, teljességre nem törekedhettem.

Az épület elkészültével egy kicsit elbizonytalanodott a múzeum helyzete, ugyanis életre hívtak egy innovációs irodát, amelynek a vezetője nagyszabású elképzelésekkel indult, konferenciaközpontot szeretett volna itt létrehozni, de a tervekből nem lett semmi.

– A látogatók milyen véleményekkel távoznak?

– Nagyon nagyra értékelik, mert rendkívül „tárgy-dús” a kiállítás, nem hagyunk üres felületeket, a tárgyak többsége eredeti. Csupán a falakra kasírozott térképek másolatok. Az installációt egyébként Orsi András bányamérnök kolléga készítette - ajándékként. A kivitelezéshez nem sok segítséget kaptam az egyetemtől, pedig sok famunka lett volna, így Mastalir Ernő, volt évfolyamtársam cége végezte önköltségi áron. A feliratokat Muray Lászlóné dekorátor készítette. Gyakorlatilag volt munkatársammal, Kálmán Évával ketten végeztük a berendezést. Az egyetemről a saját kocsinkon szállítottuk át az anyagot. Magam másztam létrára, fúrtam a falat, tipliztem, a kolléganőm glettelte és utánfestette, jöhetett a rögzítés. Király professzor két napra adott négy hallgatót segítségnek a cipekedéshez. A végén az idegösszeomlás határán voltam. A nyitás előtt két héttel a világítással még gondok voltak. Az akkori rektor-helyettes, Németh Károly megkérdezte, hogy mennyi pénz kell a javításhoz, mondtam, hogy 450 ezer forint. Beadtam egy kérvényt, és meg is kaptuk a pénzt. Saját magunk vásároltuk meg az égőket és a foglalatokat. A maradék pénzből még az installáció utolsó lakkfestésére is futotta. Ezek után sikerült november 13-án megnyitni a múzeumot. Emlékszem, nagy hőésés volt, jeges utakkal, a budapesti vendégek életük kockáztatása árán érkeztek meg.

– Milyen a nyitvatartási rend?

– Télen - novembertől márciusig - csak rövidítve, 10-től 13 óráig tartunk nyitva. Nyáron 13-18 óráig, a szerdai szünnap kivételével.

– A nyitás óta hány időszakos kiállítás volt?

– Ma nyitjuk éppen a nyolcvanadikat. Volt egy kiállításunk Selmezbányán is.

– Milyen műfajokat ölelnek fel ezek a tárlatok?

– Két csoportra oszthatók. Egyrészt voltak a Sopront bemutató és a szakmai kiállítások, másrészt a képző- és iparművészeti kiállítások. Az előbbieken a saját letéti anyagunkat állítottuk ki, illetve az egyetemi oktatást vagy egy-egy erdőgazdaságot mutattunk be. Ezekre példaként említhető a Harminc éves a vadgazdálkodás oktatása egyetemünkön vagy az Erdőrendezés története, illetve bemutatkozott például Somogy megye erdőgazdálkodása. Indítottunk egy a diákhagyományainkat bemutató sorozatot is. Ebben „terítéken” volt a balek-élet, a firmák, a szalagavatótól a valétálásig, az oklevelek, bemutattuk a korsókat, okleveleket. De tartottunk karikatúra tárlatot, és a legutóbb az erdésznők által készített alkotásokat állítottunk ki. Számos fotós vagy fafaragó kolléga is bemutatkozhatott

nálunk. Egy alkotó pedig fából faragott modelleket mutatott be. Lehetőséget adunk olyan - nem erdész - alkotóknak is a bemutatkozásra, akik a mi gyűjtőkörünkbe tartozó alkotásokat készítenek.

– Az épület alsóbb régióiban a faipari és erdész szerszámok valóságos kincsestára található. Azokat mikor láthatja a közönség?

– Még nem vagyunk készen, a letéti anyagaink eddig különböző helyeken voltak. A „felvirágzásunk” akkor kezdődött, amikor a Nyugat-Magyarországi Egyetem megalakult, és az akkori erdész dékán, dr. Faragó Sándor négy irodahelyiséget adott át nekünk, s ekkor tudtuk ideköltöztetni a hiteles könyvtárunkat a régi kollégium alagsorából. Sikertült egy külön fotótárat kialakítanunk a 35 ezer fotónak. Ha valaki az útéptésről vagy a vadászattal kapcsolatos anyagot keres, de ha a széktervezés érdekli, ahhoz is tudunk fotókat mutatni a tematikusan rendezett tárunkból. Akkor sem jövünk zavarba, ha valaki az erdészegyenruhákat szeretné megismerni. A legrégebbi fotónk egy 1848-as diákcsoporthat ábrázol, az akkori viseletben. Egy külön teremben helyeztük el az érem és plakett-gyűjteményt, a szaklapokat és az erdőgazdaságok mérlegbeszámolóit. Ugyanitt vannak a különlenyomatok és a szóróanyagok is. Tavaly kaptuk meg az előbb említett kétszintes helyiséget, ahová a régi kollégiumból - az egykori lőteremből - hoztuk át az ott tárolt anyagokat. Sajnos két alkalommal is elöntötte a csatornalé azt a helyiséget, hihetetlen károkat okozva a gyűjteményben. Most már a szakközönségnek - és a középiskolásoknak - megmutathatjuk azokat a tárgyaikat is. A diákok nagyon tudják értékelni a látottakat, és fontos is, hogy tapasztalják, mennyi mindent kitaláltak már az elődeink.

– Hogy' keltitek jó hírét a látóivalónak?

– A meghívóikat sok helyre elküldjük, a soproni lapok és műsorok közlik a kiállításokat, plakátokat teszünk ki az egyetemen, és az épület előtt látható a megállító tábla. Ennek ellenére az információ nem áramlik úgy, ahogy én azt szeretném. Merem állítani, hogy az egyetemi kollégák fele még soha nem volt a múzeumban. A hallgatók egy szűk köre rendszeresen jön, egy ideig pedig múzeumi szakkör is működött.

– Úgy tudom, hogy a balek-vizsgák előtt ide is el kell jönniük...

– Igen, akkor minden „pogány” eljön, a firmák - extra feladatokkal is - mindent elkövetnek, hogy a leendő bulek megismerjék a múzeumot.

– Milyen kiállítások várhatóak a közeljövőben?

– Decemberben nyitjuk a Nemzetközi természet- és környezetvédelmi karikatúra kiállítást, amit a Selmezbányái Bányászati Múzeummal, a bécsi Természetudományi Múzeummal közösen szerveztünk. Jövőre már novemberig

foglalt minden terminus, bemutatkozik a Gemenci Erdőgazdaság, esedékes a XII. Országos Vadászati, Halászati és Természetvédelmi Képzőművészeti Kiállítás is. Lesznek fotósokat és fafaragókat bemutató tárlatok.

– Milyen vágyakat dédelgettek?

– Vágyaikat részben megvalósultak, hiszen a konferencia termeket pályázati pénzekből jól felszereltük, de szeretnénk majd szőnyeget, dekorációkat, fóliázó gépet a dokumentumok konzerválására. Szeretnénk az egyenruhákat is bemutatni báukon. A Harminc éves az új walden című tárlatunkon is csak vállfákon tudtunk kiállítani a meglévők közül néhányat.

– Végezetül nem titkolhatjuk el, hogy tizenhét itt töltött év után második nyugdíjba menetelre készül.

– Talán nagyképűség nélkül elmondhatom, hogy minden tőlem telhetőt megtettem azért, hogy itt minden jól menjen. Ezt a szakma el is ismerte a Kaán Károly-díjjal. Ezzel a lelkem a „helyére került”. Sopron városa pedig 2003. december 14-re - a Hűség Napjára - tekintettel. Pro Kultúra kitüntetéssel ismerte el tevékenységemet. Megragadom az alkalmat, hogy megköszönjem mindazok segítségét, támogatását, akik munkám során tettel vagy jó szóval mellettem álltak. **Zétényi Zoltán** Fotó:2Z Fotó&Média